

FILOZOFSKI

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA ŠTUKA

Poslijediplomski sveučilišni studij
Književnost i kulturni identitet

Obrazac 1
Prijava teme doktorske disertacije

OPĆI PODATCI			
IME I PREZIME	Goran Ilić		
Naziv studija	Poslijediplomski sveučilišni studij Književnost i kulturni identitet		
Matični broj	219		
Odobranje teme za stjecanje doktorata znanosti (staviti križić u polje)	☒ u okviru doktorskog studija	☐ izvan doktorskog studija	☐ po osnovi znanstvenih dostignuća
Ime i prezime majke i/ili oca			
Datum i mjesto rođenja			
Adresa			
Telefon / mobitel			
e-pošta			
ŽIVOTOPIS			
Obrazovanje (od novijega k starijem datumu)	2013. Doktorand na poslijediplomskom doktorskome studiju <i>Književnost i kulturni identitet</i> , Filozofski fakultet Osijek 1996. – 2002. Pedagoški fakultet Osijek, diplomski studij njemačkog jezika i književnosti i povijesti 1994. – 1996. III. gimnazija Osijek 1992. – 1994. Das Bodensee-Gymnasium Lindau		
Radno iskustvo (od novijega k starijem datumu)	Od 1.9.2003. OŠ Draž, Draž, učitelj povijesti i njemačkog jezika		
Popis radova	O Krležinom Vučjaku, Književna revija, Časopis za književnost i kulturu, God. 55., br. 1-2, 2015.		

FILOZOFSKI

UNIVERZITET U ZAGREBU

Poslijediplomski sveučilišni studij
Književnost i kulturni identitet

Obrazac 1 Prijava teme doktorske disertacije

Popis aktivnih sudjelovanja na kongresima	Sudjelovanje na međunarodnoj znanstvenoj konferenciji održanoj na visokoj školi Józsefa Eötvösa u Baji 16. studenoga 2022. godine s izloženom temom: Thomas Manns Humanitätsidee in seinem Frühwerk.
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Hrvatski	Potruga Thomasa Manna za idejom humanitasa u skladu s duhom vremena
Engleski/njemački (za one koji žele da im se odobri pisanje doktorske disertacije na stranom jeziku)	Thomas Manns Suche nach der zeitgemäßen Humanitätsidee
Jezik na kojem će se pisati disertacija	Njemački jezik
OBRAZLOŽENJE TEME	

FILOZOFSKI

SVETIČIHLICE, VASINA BUDJA 311

Poslijediplomski sveučilišni studij
Književnost i kulturni identitet

Obrazac 1 Prijava teme doktorske disertacije

Sažetak na hrvatskom jeziku
(maksimalno 1000 znakova s praznim mjestima)

Rad se bavi procesom oblikovanja ideje humanitasa u stvaralaštvu Thomasa Manna kao bitnog obilježja većine njegovih tekstova. Mann neprestano preispituje i preoblikuje predodžbu o ideji humanitasa, dajući joj tako odgovarajuću funkciju u skladu s vlastitim poetološkim i kulturno-povijesnim shvaćanjima te duhom vremena. Ironija kao dio Mannova svjetonazora i kao jedno od pripovjednih sredstava u njegovim djelima otežava konstruiranje jedinstvene ideje humanitasa te potiče neprestano propitivanje mogućnosti njezina opstanka u modernom svijetu. Interdisciplinarni karakter rada zahtijevat će kombinaciju eklektičnoga i hermeneutičkoga pristupa te kombiniranje različitih elemenata teorijsko-metodološkog i analitičkog aparata s područja filozofije, kulturologije, teorije i povijesti književnosti te književne kritike. Analizom i recepcijom odabranih Mannovih djela detektirat će se prisutnost ideje humanitasa uz pokušaj određivanja njezine funkcije kako u pojedinim djelima tako i u cjelini.

**Sažetak na
engleskom/njemačkom
jeziku**
(maksimalno 1000
znakova s praznim
mjestima)

Die Arbeit beschäftigt sich mit dem Prozess der Gestaltung der Humanitätsidee in Thomas Manns Schaffen. Mann hinterfragt und modifiziert ständig die Vorstellung von der Humanitätsidee und verleiht ihr so eine angemessene Funktion, die zeitgemäß ist. Ironie als Manns Welthaltung und als eine seiner erzählerischen Techniken erschwert die Konstruktion einer einheitlichen Humanitätsidee und fördert die kontinuierliche Infragestellung ihrer Existenzmöglichkeiten. Der interdisziplinäre Charakter der Arbeit erfordert die Kombination eines eklektischen und hermeneutischen Ansatzes sowie die Integration verschiedener Elemente des theoretisch-methodischen und analytischen Apparats aus den Bereichen Philosophie, Kulturwissenschaft, Literaturtheorie und -geschichte. Durch die Analyse und Rezeption Manns ausgewählter Werke wird versucht, das Vorhandensein der Humanitätsidee festzustellen und ihre Funktion sowohl in den einzelnen Werken als auch im Gesamtwerk zu bestimmen.

Uvod (maksimalno 2000 znakova s praznim mjestima)

Jedna od tema i preokupacija koja se neprestano provlači kroz djela Thomasa Manna jest pitanje čovjekova položaja i mjesta u kozmosu, njegova dostojanstva i smisla, njegove čovječnosti, ljubavi prema bližnjemu, pitanje o mogućnosti i biti humanizma. Ideja humanitasa stavlja se uvijek u funkciju obrane ljudskoga dostojanstva, a ljudsko dostojanstvo kako ga vidi Thomas Mann može biti sačuvano jedino ako se opire svim oblicima ideologije, ako se čovjeka ne poistovjećuje s „idejom“. Sama sloboda može opstojati jedino u vječnom propitivanju dok postoji kao potencija koja se neprestano obnavlja. Govoriti o prisustvu ideje humanitasa u djelima Thomasa Manna pretpostavlja činjenicu da je pisac imao egzaktnu predodžbu o takvoj ideji i da je istu utkao u temelje svoje poetike. Uistinu Thomas Mann na mnogim stranicama svojih književnih i neknjiževnih djela te spisa vrlo često niže pojmove: „humanizam“, „humanitet“ i „humano“, ali ni u

Obrazac 1
Prijava teme doktorske disertacije

jednom radu ne daje gotovu i jasnu sliku što pod time podrazumijeva. On ne daje definiciju pojma humanitasa, dapače, taj pojam u njegovim djelima vrlo često mijenja svoje značenje utoliko što ga neprestano preispituje u odnosu prema tradiciji, ali i u pogledu njegova ostvarenja u budućnosti. Ideja humanitasa u djelima Thomasa Manna nije statična; ona je fluidna utoliko što je u svakoj fazi svojega stvaralaštva iznova propituje i mijenja. Budući da je tema predloženoga rada interdisciplinarnog karaktera, teorijsko-metodološku podlogu rada tvorit će ne samo književni i nefikcionalni tekstovi Thomasa Manna, već i relevantni radovi iz područja filozofije, antropologije, povijesti književnosti, područja književne teorije te radovi odabranih književnih kritičara.

Pregled dosadašnjih istraživanja (maksimalno 5000 znakova s praznim mjestima)

Ideja humanitasa kroz povijest se neprestano propitivala i mijenjala. U natoč različitim, vrlo često i međusobno suprotstavljenim tumačenjima, zajedničko je obilježje te ideje optimističko prosuđivanje sposobnosti čovječanstva u pronalasku boljeg oblika egzistencije. Temeljno je pitanje kakav čovjek treba biti u svijetu u kojem živi pa da mu je moguće atribuirati i humanistička obilježja.

Većina književnih teoretičara i povjesničara u radovima, u kojima se bave prisustvom humanističkih ideja u djelima Thomasa Manna, te ideje uvijek dovode u vezu s humanističkom tradicijom, a da ne ističu Mannov vrlo često ambivalentni odnos prema toj tradiciji. Jednako je i s pojmom ideje humanitasa koji Thomas Mann nigdje nije toliko precizirao da bi se mogao objediniti jednom jasnom definicijom. Ishod tome leži u Mannovoj ironiji, koju ne upotrebljava samo kao pripovjedno sredstvo relativiziranja misli i stavova likova i pripovjedača, već mu ona postaje dio poetike u kojoj samorefleksija i zauzimanje distance, uz neprestano propitivanje i isticanja nemogućnosti uspostave apsolutne istine, postaju temeljne sastavnice njegova pripovjednog diskursa. Mannova promišljanja ideje humanitasa naročito su prisutna u njegovom nefikcionalnom opusu: u pismima, dnevnicima i u mnogobrojnim esejističkim radovima.

U sekundarnoj literaturi postoji s jedne strane tendencija povezivanja Mannove ideje humanitasa i njegove slike o čovjeku s humanističkom tradicijom koja proističe iz Goetheovog razdoblja, dok s druge strane postoje viđenja koja smatraju da su u proučavanjima Mannova opusa zanemareni oni

Obrazac 1
Prijava teme doktorske disertacije

dijelovi njegovog fikcionalnog i nefikcionalnog stvaralaštva u kojima se mogu detektirati i humanističkoj tradiciji suprotstavljeni stavovi. Naime, u mnogim dijelovima unutar Mannova stvaralaštva postoje mjesta koja s velikom skepsom gledaju na samog čovjeka i njegovu budućnost utoliko što vrlo često ističe i negativnu ljudsku stranu, a u razdoblju njegova zrelog stvaralaštva moguće je pronaći vrlo pesimistične poglede na svijet i čovjeka u njemu, a u kojima se ogleda Mannova duboka razočaranost čovjekom, ali i strah od „propasti civilizacije“ odnosno njena povratka u barbarstvo.

Ovaj će rad nastojati prikazati kratak pregled razvoja ideje humanitasa od razdoblja prosvjetiteljstva, Goetheovog doba, preko devetnaestog stoljeća sve do razdoblja nakon Drugog svjetskog rata u kojemu se ponovno javlja potreba preispitivanja ideje humanitasa te njezina opstanka u vremenima nakon Auschwitza i logora smrti. Thomas Mann živi u vremenu značajnih društveno-političkih previranja, u burnom vremenu tehnološkog, znanstvenog i gospodarskog razvoja koji će kulminirati u ratnim sukobima golemih razmjera. U svom se književnom stvaralaštvu Thomas Mann intenzivno bavi ulogom čovjeka u svijetu zahvaćenom svim tim društvenim i kulturno-tehničkim promjenama.

Opći pregled života i stvaralaštva Thomasa Manna daje se u Kurzkeovoj knjizi *Thomas Mann. Epoche – Werk – Wirkung*, kao i u velikoj monografiji *Thomas-Mann Handbuch* koji ureduje Helmut Koopmann. U monografiji *Thomas Mann. Pisac u vrlo tužnom vremenu* Tihomira Englera također nalazimo važne podatke o životu i djelu velikoga pisca. Szemere u studiji *Kunst und Humanität. Eine Studie über Thomas Manns ästhetische Ansichten* Mannovo stvaralaštvo promatra u odnosu prema humanosti, a u središte proučavanja postavlja i Mannovu estetiku, dok se Madl u *Thomas Manns Humanismus. Werden und Wandel einer Welt- und Menschenauffassung* bavi humanizmom u djelu Thomasa Manna, razlikujući tri faze u razvoju Mannove humanističke misli: humanitarni, militantni te socijalni humanizam. U disertaciji *Das Ironische und die Ironie in den Werken Thomas Manns* Baumgart pruža uvid u tipologiju ironijskih oblika, dok se umjetnošću i egzistencijom umjetnika u djelu Thomasa Manna, ali i Nietzscheovim utjecajem na Manna bavi Pütz u knjizi *Kunst und Künstlerexistenz bei Nietzsche und Thomas Mann*. U Maitreaovu radu *Thomas Mann. Aspekte der Kulturkritik in seiner Essayistik* problematizira se Mannova esejistička

Obrazac 1
Prijava teme doktorske disertacije

produkcija, kao i pojedini aspekti Mannove kulturne kritike, odnosno njegove interpretacije krize moderne umjetnosti. O Mannovu političkom angažmanu piše Manfred Görtemaker u djelu *Thomas Mann und die Politik* te Kurt Sontheimer u *Thomas Mann und die Deutschen*. Knjiga Borgea Kristiansena *Thomas Mann – Der ironische Metaphysiker. Nihilismus – Ironie – Anthropologie in Thomas Manns Erzählungen und im Zauberberg* uz veliki utjecaj Schopenhauera i Nietzschea na Mannovo književno stvaralaštvo ističe značaj Mannove ironije i ironijske pripovjedne tehnike kao bitne odrednice njegove poetike. Od novijih studija središnje mjesto zauzima knjiga Dietera Borchmeyera *Thomas Mann. Werk und Zeit*, u kojoj se daje opsežna slika Mannova cjelokupnog književnog stvaralaštva, odnosno detaljno analiziraju Mannovi značajni spisi te pruža pregled društveno-političkih prilika u kojima je Mann živio i stvarao.

Cilj i hipoteze istraživanja (maksimalno 700 znakova s praznim mjestima)

Cilj je rada prikazati kako se ideja humanitasa kod Thomasa Manna mijenjala u pojedinim razdobljima njegova stvaralaštva te istražiti koju je funkciju imala u fikcionalnim i u nefikcionalnim tekstovima. Rad će se zasnivati na nekoliko hipoteza:

1. Ideja humanitasa u djelima Thomasa Manna mijenjala se s obzirom na način njena oblikovanja i funkciju koju je imala u pojedinim razdobljima autorovog stvaralaštva.
2. Mannova ideja humanitasa ne podudara se uvijek s idejama humanističke tradicije.
3. Mannov ironijski pogled značajno utječe na oblikovanje ideje humanitasa u njegovom stvaralaštvu.

Korpus i metodologija istraživanja (maksimalno 6500 znakova s praznim mjestima)

S obzirom da je predložena tema interdisciplinarnoga karaktera u radu će se kombinirati spoznaje i elementi teorijsko-metodološkog i analitičkog aparata s područja filozofije, kulturologije i povijesti, teorije književnosti te povijesti književnosti, kao i relevantni radovi književne kritike, a koristit će se i hermeneutički pristup. Analizom predloženih djela Thomasa Manna pokušat će se dokazati u kolikoj je mjeri ideja humanitasa bitna odrednica njegovoga cjelokupnoga književnoga stvaralaštva.

Obrazac 1
Prijava teme doktorske disertacije

Pored odabranih književnih djela, istraživački korpus sačinjavat će i njegovi nefikcionalni tekstovi. Analiza književnih predložaka usmjerena je detekciji ideje humanitasa koja će se analizirati na različitim naratološkim razinama, tematskoj razini obrade humanističke misli, na razini elaboracije fabule te uporabi pojedinih pripovjednih tehnika. Mjesta u tekstu u kojima autor takve ideje pojašnjava i razvija bit će detektirana i analizirana. Prisutnost ideja ključnih filozofa u tekstovima Thomasa Manna, koje su imale utjecaj u kreiranju njegovih misli i svjetonazora, bit će detektirane, analizirane i pojašnjene. Hermeneutička metoda imat će pritom važnu ulogu jer nam je presudno razotkrivanje značenja ideje humanitasa koje autor izražava u tekstu. U obzir će se uzeti i historijska pozadina, socijalne prilike kao i kulturno okruženje u vrijeme nastanka pojedinih djela. U fikcionalnim tekstovima analizirat će se figura pripovjedača, čiji će nas svjetonazor i mišljenje informirati o prisutnosti ideje humanitasa u tekstu. S istom svrhom analizirat će se i uporaba uočenih pripovjednih tehnika te specifičnost oblikovanja likova. Interpretirat će se i oni temeljni motivi ali i tajni motivi koji će nam pomoći rasvijetliti pojedine ideje i teme prisutne u tekstu.

U analizi će se koristiti relevantni radovi teoretičara književnosti, povjesničara književnosti i književnih kritičara koji su se bavili navedenom tematikom. U prvom dijelu rada postaviti će se teorijsko-metodološka osnova istraživanja u vezi ideje humanitasa, precizirat će se područje rada i dati uvodni povijesni pregled nastanka i razvoja ideje humanitasa. U središnjem dijelu rada analizirat će se relevantni tekstovi kako bi se na temelju provedene analize ustanovio doseg i značaj nazočnosti ideje humanitasa kako u autorovim fikcionalnim, tako i u nefikcionalnim tekstovima s jedne strane, dok će se s druge pokušati odrediti funkcija ideje humanitasa u njegovu stvaralaštvu. U završnom dijelu rada iznijet će se zaključci, sažetak i popis literature.

Iz korpusa Mannovih neknjiževnih tekstova za ovaj rad bit će relevantni sljedeći eseji: *Bilse und ich*, *Die Betrachtungen eines Unpolitischen*, *Ironie und Radikalismus*, *Kultur und Sozialismus*, *Deutsche Ansprache*, *Ein Apell an die Vernunft*, *Das Problem der Freiheit*, *Deutschland und die Deutschen*, *Der Künstler und die Gesellschaft*, *Rede über Lessing*, *Goethe als Repräsentant des bürgerlichen Zeitalters*, *Goethes Laufbahn als Schriftsteller*, *Goethe und Tolstoj*, *Fragmente zum Problem der Humanität*, *Anna Karenina*, *Einleitung zu einer amerikanischen Ausgabe von Leo Tolstoj*.

Obrazac 1
Prijava teme doktorske disertacije

Schopenhauer, Leiden und Grösse Richard Wagners, Freud und die Zukunft, Über Goethes „Faust“, Dostojewski mit Maßen, Einleitung zu einem amerikanischen Auswahlbande Dostojewskischer Erzählungen, Nietzsches Philosophie im Lichte unserer Erfahrung, Phantasie über Goethe, Als Einleitung zu einer amerikanischen Auswahl aus seinen Werken, Versuch über Schiller, Die Entstehung des Doktor Faustus, Roman eines Romans, Goethe und die Demokratie, Die drei Gewaltigen, Versuch über Tschschow, Naturrecht und Humanität in der Weltpolitik, Kosmopolitismus, Von europäischer Humanität, Die geistige Situation des Schriftstellers in unserer Zeit, Ansprache an die Jugend, Bekenntnis zum Sozialismus, Humaniora und Humanismus, Maß und Wert, zatim Mannova pisma u tri sveska koja obuhvaćaju razdoblje od 1889. do 1955. godine, Mannovi dnevnici u deset svezaka koji obuhvaćaju razdoblje od 1918. do 1921. te razdoblje od 1933. do 1955. godine te njegovi tekstovi autobiografskog karaktera objavljeni u knjizi *Über mich selbst*.

Književni tekstovi koji ulaze u ovaj istraživački korpus su pripovijetke *Der kleine Herr Friedemann*, *Tomio Kroger*, *Der Tod in Venedig*, *Mario und der Zauberer*, *Das Gesetz*, *Die Betrogene* te romani *Der Zauberberg* i *Doktor Faustus*.

Očekivani znanstveni doprinos predloženog istraživanja (maksimalno 500 znakova s praznim mjestima)

Predloženi će se istraživanjem preciznije obraditi značaj humanističke misli u Mannovu stvaralastvu i time pružiti doprinos istraživanju poetofoskih zasada njemačke književne produkcije u prvoj polovici dvadesetoga stoljeća. Promišljanje autora o funkciji umjetnosti, čovjekovoj svrsi, djelovanju i dostojanstvu aktualna su i danas, a njegovi su tekstovi i dalje izvor ideja o kojima vrijedi promišljati kao bitnim sastavnicama i savremenog književnog stvaralaštva.

Popis literature (maksimalno 15 referenci)

- Baumgart, Reinhard, 1964, *Das Ironische und die Ironie in den Werken Thomas Manns*, Carl Hanser Verlag, München
- Borchmeyer, Dieter, 2022, *Thomas Mann, Werk und Zeit*, Insel Verlag, Berlin
- Engler, Tihomir, 2022, *Thomas Mann, Pisac u vrtlogu vremena*, Filozofski fakultet, Osijek
- Giovanni Pico della Mirandola: *Die Würde des Menschen. Nebst einigen Briefen und der*

Obrazac 1
Prijava teme doktorske disertacije

Lebensbeschreibung Pico della Mirandolas. Übersetzt von Herbert Rüssel. Sabat, Kulmbach 2016

- Graf, Christian. 2018. Fedor Dostojevskij und die Idee der Humanität im Werk Thomas Manns. epubli
- Heidegger, Martin. 1947. Über den Humanismus. Francke, Bern
- Hertkorn, Ottmar. 1995. Glaube und Humanität im Werk Thomas Manns. II. – A. Herchen Verlag, Frankfurt am Main
- Kierkegaard, Sören. 1976. Über den Begriff der Ironie. Suhrkamp, Frankfurt am Main
- Kristiansen, Borge. 2013. Thomas Mann – Der ironische Metaphysiker. Königshausen & Neumann, Würzburg
- Mádli, Antal. 1980. Thomas Manns Humanismus. Werden und Wandel einer Welt- und Menschenauffassung. Rütten & Loening, Berlin
- Nietzsche, Friedrich. 1991. Jenseits von Gut und Böse/Zur Genealogie der Moral. Alfred Kröner Verlag, Stuttgart
- Nietzsche, Friedrich. 1996. Der Wille zur Macht. Alfred Kröner Verlag, Stuttgart
- Schopenhauer, Arthur. 2009. Die Welt als Wille und Vorstellung. Anaconda Verlag, Köln
- Thomas-Mann-Handbuch. 1990. Hg. von Helmut Koopmann. Alfred Kröner Verlag, Stuttgart

IZJAVA

Izjavljujem da nisam prijavio/prijavila temu doktorske disertacije (s istovjetnom temom) ni na jednom drugom sveučilištu.

U Osijeku, 04. rujna 2023.

Potpis

FILOZOFSKI

UNIVERZITETA U ZAGREBU

Poslijediplomski sveučilišni studij
Književnost i kulturni identitet

Obrazac 1
Prijava teme doktorske disertacije

Napomena¹

Predloženi mentor za doktorsku disertaciju je doc. dr. sc. Tihomir Engler.

Molimo Vas da ispunjeni Obrazac 1 pošaljete u elektroničkom i u tiskanom obliku (potpisan) referentu za doktorski studij u Uredu za studentska pitanja.

¹ U napomeni navesti budućega mentora